

בס"ד

בס"ד, אלול, התשע"ז

דעת מרן הגר"מ אליהו זצ"ל בענין איסור עליה להר הבית בזמן הזה

דעת מרן הרב זצ"ל זי"ע, כפי ששמענו מפיו ישירות, (וכפי שגם מוקלטת בקלטת וידאו של שיעורו במסגרת "קול צופיין"); כדלהלן:

א. אין לעלות להר הבית - אפי' לאחר טבילה, כיוון שאין בירור גמור על הגבולות, היכן מותר והיכן אסור.

ב. הצעת הרב הייתה, לבנות על גבול הר-הבית, במקום המקובל על כל גדולי ישראל שהוא מותר ללא טהרה: בית כנסת גדול וגבוה, שאליו יתכנסו עם ישראל להתפלל, גם כדי להביע שליטה על ההר, וגם כדי למנוע מיהודים שיכנסו בלא טהרה.

1. שמענו עדות מתלמיד חכם מובהק, שעשה עבודת חקר בעניין, שהרב פסק לו חד - משמעות, **שבכל השערים - אסור!!!**

2. הרב חתם על המכתב שאוסר לעלות לכל שטח ההר.

הרב הוסיף ואמר: מי יודע אולי - ב"מ - האסונות שקרו - בגלל העולים.

עוד פסק לאלה שעלו, שיתחייבו בחטאת לכשיבנה בית המקדש!

הערות.

1. לחיילים ושוטרים - התיר - לאחר טבילה במקווה - לפי הנחיות הרב גץ זצ"ל.

2. אם יש התקפת אבנים וכדו' - ח"ו, מצווה להשתלט עליהם ולגרש התוקפים.

ובזאת באנו על החתום,

הרב יוסף אליהו

הרב מרדכי נגארי

הרב שמואל זעפרני

בן הרב זצ"ל, ראש ביהמ"ד

רב העיר מעלה-אדומים

ראש ישיבת ההסדר "המאירי",

"דרכי הוראה לרבנים"

ועוזרו האישי של הרב זצ"ל

דברי גדולי ישראל בעניין הר הבית

אין אנחנו יודעים נגד איזה מקום הלך המקדש, כי מפני חטאינו חרב ולא נשאר רק כותל מערבי... אנחנו באנו לירושלים להתקדש, אם כן, אנחנו מחוייבים לעשות הרחקה והרחקה דהרחקה, אפילו באלף ספיקות.

(השל"ה הקדוש באגרת, קובץ על יד תשס"ב, קובץ טז (כו) עמ' 225-247)

מאת ה' היתה זאת, שלא להניח לבני עמנו להיכנס במקום הקודש בטומאתם, שלא יבואו לידי חיוב כרת, ורק מקום הניחו לנו להתגדר בו - הנה זה עומד אחר כותלנו, "כותל המערבי", שלא זוה ממנו שכינה לעולם (ע"פ שמות רבה ב, ב), ומאחורי הפרגוד הזה הבנים צועקים לאביהם שבשמים, ולא פסיק משם סדר "עבודה זו תפילה" תמיד כל הימים.

(הרב בן-ציון אלקלעי, 'חמדת ירושלים', תרע"ד, מעלה כח, כא ע"ב)

כמה וכמה דורות עברו שנמסרה לנו הקבלה הקבועה שמחזיקים בדעת האוסרים, ויראים הם כל עדת ישראל מלהיכנס אל מקום המקדש (- הר הבית) מפני הטומאה - ובוודאי אין זה מן המידה כלל לקום עכשיו בזמן הזה ולאמר שנמצאה ההכרעה להקל בזה...

עליידי מה שאנו נזהרים מלהתקרב בהיותנו טמאים אל המקום הקדוש, הרינו מקיימים מצוות 'מורא מקדש'... ואין פלא אם תחת להתנהג עם המקום הקדוש בדרך גסות וכניסה של טומאה, שהיה בלא ספק מתנהג כך אם לא היה איסור להכנס בו בטומאה כבזמן הזה, הרחיקו אותנו חז"ל מלהתקרב אליו, אפילו לשם רינה ותפילה, שאין הריווח הזה כלום, לגבי ההפסד של גסות הלב במקום המקודש הזה. והננו עומדים ביראה מרחוק ומצפים לחסד ד' שישוב ירחמנו ויאר לנו באור גאולה שלמה, שנזכה עלידה לטהרה גמורה, באופן שנוכל להתקרב לבית תפארתנו בכל מידת הקדושה הראויה לו...

(הראי"ה קוק זצ"ל, שו"ת 'משפט כהן' סימן צו, נוהשלמה מכת"י שנדפס)

(ב'טוב ראי' זבחים, עמ' רפט)

מה שאין אנחנו נכנסים לפניו מן הכותל, הוא לא מיעוט זכויותינו ומיעוט קישורנו אל המקום הקדוש הזה, אלא מפני רוב הקישור שלנו אליו ואל רוממות קדושתו...

(אגרת מכת"י, נדפסה בספר כותלנו עמ' 219)

וכאשר אדם חשוב, בעל זכויות גדולות בבנין הארץ, נכנס להר הבית, כתב הרב קוק זצ"ל: "ליבי נמוחץ מאד, מפני חילול ה' של היותו במקום המקדש, וביותר על מה ששום איש לא העיר אותו שהוא דבר האסור. פגימה אחת בקדושת מקום בית חיינו, עולה לנו על כל מליונים של ישובים מעשיים..." (אגרת תרע"ז)

אנו חוזרים ומזהירים... שבל יהין איש ואישה להיכנס לכל שטח הר הבית בלי הבדל דרך איזה שער נכנסים בו.

(כרוז הרבנים משנת תשכ"ז, בחתימת הרצי"ה קוק, הגרש"ז אויערבך,

הגר"ש אלישיב, הגר"מ אליהו, הגר"ע יוסף ועוד רבים)

איסור הכניסה אליו, מפני היותנו עוד, ע"פ ההלכה, במצב של טומאה, איננה נוגעת, פוגעת וגורעת, במשהו בערך הבעלות הקניינית שלנו על שטח המקום הקדוש הנאדר-בקדש הזה. (הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל, להלכות ציבור עמ' קד)

עכ"פ איך יוכל איפוא כעת מי שהוא לבוא ולדלג על כל הגדרים והסייגים, ולפרוץ פרצות להורות להתיר ליכנס שם בכולו או לבחור להתיר בשטחים ממנו... אל יהא דבר זה קל בעיני הבריות, ידעו בזה כי טומאת מקדש חמורה עד מאד, וכלשון התוספתא דשבועות (א, ב): "היה ר"ש אומר, קשה טומאת מקדש וקודשיו מכל עבירות שבתורה, שכל עבירות שבתורה מתכפרות בשעיר אחד, וטומאת מקדש וקודשיו מתכפרת בל"ב שעירין..."

(רבי אליעזר יהודה וולדנברג זצ"ל, בעל ה"ציץ אליעזר", חלק י סי' א)

אסור להכנס בזמן הזה למקום המקדש, בגלל היותינו טמאי מתים, ומצוה רבה לפרסם האיסור ולהודיע לרבים שעון כרת הוא ולא יכשלו באיסור חמור זה... וכבר נמנו וגזרו והסכימו גדולי הדור בכל תוקף לגדור גדר ולהזהיר באזהרה חמורה לבל יהין שום אדם להכנס לשטח הר הבית, עד כי יבא שילה, שאז יקויים בנו: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ושומע לנו ישכון בטח.

(הגאון הרב עובדיה יוסף זצ"ל, יביע אומר חלק ה - יורה דעה סימן כו)

מקום המקדש והר הבית - בגלל חומרת קדושתו גם בחורבנו, אסור לכל אדם להכנס לשטחו, כיון שלא נתבררו הגבולות של השטח המקודש, ואין לנו טהרה בימינו, והוא - מהאיסורים החמורים, הקיים עד ביאת משיח צדקנו. אנו מצפים בכל יום לביאת משיח צדקנו ואז יבנה המקדש. ותבוא גאולה לעם ישראל והעולם כולו.

(הגאון הרב אברהם שפירא זצ"ל, מתוך החלטת הרבנות הראשית כ"ד בשבט תשמ"ו)

פשוט וברור, כי על פי ההלכה אסור להיכנס לתחומי הר הבית, מפאת הצווי

הגדול והעמוק של "מורא מקדש", ו"לא מן המקדש אתה ירא, אלא ממך שציוה על כך"... וכך הוחלט מאז מקדם ע"י גדולי ישראל, והרבנות הראשית לישראל. **ופלא, האין מעודדים יהודים לעלות להר הבית. אל לנו לשנות כי הוא זה בענין הלכה זו ממה שנהגו בכל הדורות בנוגע לשמירת קדושת המקום. וכשם שקיבלו שכר על הדרישה, כן יקבלו שכר על הפרישה! כשהביאו לרב צבי יהודה קוק זצ"ל ספר שחובר בשעתו, על היתר כניסה להר הבית, במקומות מסויימים, אמר להם: נאך אשטיקלע כרת... נאך אשטיקלע כרת...**

(הגר"א שפירא זצ"ל, יום שחרור ירושלים, תשס"ה)

אין כיום רב בעולם שיכול להתיר עלייה להר הבית. צריך לקרוע קריעה שיהודים שומרי תורה ומצוות קוראים לעלייה המונית להר הבית.

(הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל, מתוך ראיון)

בעוונותינו הרבים חרב בית מקדשינו, ואין אנו יכולים לעלות ולהראות פני ה' בהר הבית, אולם הותיר לנו הקב"ה לפליטה את ה"כותל המערבי", ממנו לא זזה שכינה מעולם (זוהר שמות ה' ע"ב), אשר עיני כל בית ישראל אליו מתוך ציפיה לבנין בית תפארתינו במהרה בימינו **אמן**.

(הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל, מתוך הסכמה לשו"ת 'שערי ציון', אדר תשס"ז)

עלייה להר הבית היא פגיעה בקדש הקדשים של עם ישראל, בנקודה הכי פנימית של כלל-ישראל, שכל ארץ ישראל היא חול לעומת הר הבית. "פגימה אחת בקדושת מקום בית חיינו, עולה לנו על מליונים של ישובים מעשיים" (אגרת תרע"ז). זה הכלל, עלייה להר הבית היא טשטוש מדרגות! כמו שאסור לפגוע בתורה כך אסור לפגוע בהר הבית. יתר על כן, פגיעה בהר הבית היא פגיעה בלב!

אין שום מצוה לעלות להר הבית בימינו שאין בית מקדש ואין קרבנות. יתר על כן, יש איסור להיכנס למקום המקדש, אם אין זה כדי להקריב קרבנות או לתקן בבית המקדש מה שצריך תיקון. כניסה לסיבה אחרת נחשבת "ביאה ריקנית". (עיר הקודש והמקדש להגר"מ טוקצ'נסקי ד ג ג).

באשר לטענה שיש מצות מורא מקדש, ואי אפשר לקיים מצוה זו בלי להיכנס שם - זו המצאה ללא מקור. אדרבה מורא מקדש מחייב לא להיכנס שם, כפי שאמר רבנו הרב צבי יהודה, והוסיף: "יש להתהלך בחרדה ופחד מסביב להר הבית. כל המחקרים וכל החיטוטים, בין אלה המכונים הלכתיים ובין אלה המכונים מדעיים, נכללים בכלל ריקיקה מקל וחומר". (שיחות רבנו 12).

(הרב שלמה אבינר שליט"א, רב הישוב בית אל וראש ישיבת עטרת כהנים)

אל ירסו אל ה'

מאמר מערכת

"לדוד, שמחתי באומרים לי בית ה' נלך"

מדברי רש"י על פסוק זה עולה כי אמירת ההמון 'בית ה' נלך' לא היתה פשוטה לדוד, אשר בגזירת ה' לא יכול היה לבנות את בית המקדש. אף על פי כן משתבח דוד ואומר לפני ה': "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך".

בהתעוררות הנוכחית של הכמיהה לבית המקדש, ישנו בוודאי הרבה מן החיוב, ויש לשמוח בה. עם זאת, מקובלנו מספר הכוזרי שבענייני עבודת ה' אי אפשר לפעול רק לפי הכוונת השכל והרגש, אפילו אם הם טהורים וזכים, אלא דרוש ציווי מפורש - "ואין בעבודת האל סברא ולא הקשה ולא התחכמות" (מאמר ראשון סעיף צט). אסור להיסחף עם הזרם המנסה לשנות את המוסכמות מימים ימימה ביחס למקום המקדש, ויש צורך לברר את הבר מן התבן, בעיקר ביחס לסוגיה חמורה זו של קדושת המקדש והר הבית.

האמת היא שלכאורה הדברים פשוטים. כאשר רואים את מכתב גדולי הדור הקודם והנוכחי - הגאונים הרב צבי יהודה קוק, הרב יחזקאל אברמסקי, הרב שלמה זלמן אויערבך, הרב אליעזר יהודה ולדנברג (ה"ציץ אליעזר") הרב אברהם שפירא, הרב מרדכי אליהו, הרב יוסף שלום אלישיב, הרב עובדיה יוסף ועוד ועוד - קשה מאוד להתעלם מדבריהם. רבים גם מבינים כמושכל פשוט שלפני העליה באופן פיזי להר ה', הבעייתית כל כך מבחינה הלכתית, דרושה עבודה רוחנית רבה והשקעה גדולה כדי להיות "נקי כפים ובר לבב, אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה" הן במובן האישי והן במובן הציבורי.

אולם, מכיון שהעולים להר הבית מעוררים גלים רבים והופכים את הענין ל"טרנד" סוחף, ראינו צורך לחזור על הראשונות ולברר את הדברים באופן יסודי, באמצעות הצעת הדברים כדרכה של תורה (במגבלות המקום ויכולת הקריאה). גיליון זה הוא בע"ה הראשון בסדרה של גליונות שבהם נדון בסוגיה זאת. יקרא הציבור וישפוט להיכן מובילים הדברים.

האם יש מצוה לעלות להר הבית?

יש הטוענים שישנה מצוה לעלות להר הבית - "לשכנו תדרשו ובאת שמה" (דברים יב, ה).

נראה שטענה זו צריכה עיון גדול. מלבד זאת שלא מצינו מצוה כזאת במנין המצוות, חז"ל (ספרי ראה ח) למדו מפסוק זה שיש צורך לחפש ולמצוא היכן נמצא "המקום אשר יבחר ה'" המוזכר בראשית הפסוק, או אולי שיש ענין לעלות לבית המקדש בבניינו (כרמז ברמב"ן) אולם בשום מקום לא מוזכר שיש ענין לעלות פיזית למקום המקדש (ועיין בדברי הרב יהושע כ"ץ שליט"א לקמן שהביא את הרמב"ן בראשית כה, כב "ואני לא מצאתי דרישה אצל ה' אלא תפילה").

עוד יש המביאים את המכילתא דרשב"י, שמות כג, כה: "ועבדתם את ה' אלקיכם" - זו תפילה... ד"א 'ועבדתם את ה' אלקיכם' - עבדהו בתורתו, עבדהו במקדשו". פשט דברי המדרש הוא שאלו פירושים שונים לפסוק - סוג אחד של עבודה הוא התפילה, וסוג שני - לימוד התורה ועבודת המקדש, עבודת הקרבנות. אמנם הרמב"ם (ספר המצוות מצוה ה) הביא מדרש זה בענין התפילה, ומכאן יש המוכיחים שישנה מעלה מיוחדת בתפילה בהר הבית.

מלבד העובדה שכיום, לבושתנו, לא ניתן לנכנסים להר הבית להתפלל בצורה הראויה¹, גם הרמב"ם שהביא מדרש זה בהקשר לתפילה כתב: "רוצה לומר הכוון אליו להתפלל שם כמו שבאר שלמה ע"ה" - מקור זה מורה את כיוון התפילה, ולא את המקום שבו ראוי להתפלל. כך הבין את הדברים הכסף משנה, שהביא אותם על דברי הרמב"ם (תפילה ונשיאת כפים א, ג): "והכל יהיו מתפללין נכח המקדש": "נ"ל שלמד כן מדאמרין במשנתו של ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי 'את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד' - עבדהו בתורתו עבדהו במקדשו, כלומר להתפלל נכחו, וכן כתב רבינו בספר המצוות אשר לו"².

מלבד כל האמור, העולים להר הבית עושים זאת באופן שלפי דעתם אין בו חשש לכניסה למקום המקדש בשל טומאת מת, ואם כן הם אינם נכנסים למקום שבו לפי טענה זו ישנה מעלה גבוהה יותר לתפילה, וגם מבחינה זו לא הועילו בעלייתם מאומה.

1. עיין רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים ד, טו-טז: "כוונת הלב כיצד, כל תפלה שאינה בכוונה אינה תפלה... מצא דעתו משובשת ולבו טרוד - אסור לו להתפלל... כיצד היא הכוונה, שיפנה את לבו מכל המחשבות".

2. אמנם יש אומרים שיש לגרוס אחרת בספר המצוות, ועל פי דבריהם נראה קצת כי כוונת הרמב"ם שישנו ענין להתפלל במקדש גופו, אך מלבד זאת שאין הדברים ברורים, וודאי אין בהם כדי לדחות את הגירסה המקובלת ברמב"ם (ואכמ"ל), כבר הורה זקן - מרן ר' יוסף קארו בכסף משנה שזו הכוונה.

ועיין משיב צדק לר' צדוק הכהן מלובלין אות סא: "ונראה דסבירא ליה (- לרמב"ם) דבמקדש לא היו תפילות כלל, דכהנים העוסקים בעבודת הקרבן עצמו לא הוצרכו לתפילה שכנגדן ורק כשיקראו קריאת שמע של שחרית אז אמרו גם שתי ברכות עבודה ושים שלום ותו לא מידי ורק ישראל במעמדן וכן הלויים שלא עסקו בעבודה וכהנים הפנויים מעבודה הם התפללו גם כן ולא במקדש עצמו בעזרה רק בבית הכנסת או בלשכה הגדולה".

מצוות מורא מקדש

הנה כי כן, לא מצאנו שישנה מצוה בעליה להר הבית³.

המצוה האחת, הקיימת לכולי עלמא - כך נראה - כלפי הר הבית בזמן הזה היא - **מצוות מורא מקדש**. מצוה זו נוהגת לא רק בבית המקדש אלא אף בהר הבית, כפי שאומר הרמב"ם (בית הבחירה ז, א-ב ע"פ הגמרא בברכות נד, א): "מצוות עשה ליראה מן המקדש שנאמר 'ומקדשי תיראו'... ואי זו היא יראתו? לא יכנס אדם להר הבית במקלו או במנעל שברגליו וכו'". הרב קוק זצ"ל (משפט כהן צו) מאריך להוכיח שמצוה זו נוהגת גם לדעת הראב"ד הסובר שקדושת המקדש קדשה רק לשעתה ולא לעתיד לבוא.

מורא – מתוך קרוב או ריחוק?

בחוברת לשכנו תדרשו (הערה 10) הובאו דברי הרה"ג נחום אליעזר רבינוביץ' שליט"א, ראש ישיבת מעלה אדומים בענין מצוה זו: "לכאורה היה מקום לחשוב שמצוות יראה, אע"פ שהיא מצוות עשה, מתקיימת בשב ואל תעשה (- כלומר באי-עליה להר הבית)... אבל אין לפרש כך, מצוות יראה היא מצווה חיובית המתקיימת בקום ועשה... כלומר, רק מי שנתקרב למקום המקדש ונכנס עד למקום שמותר להכנס ונזהר שלא לפרוץ את הגבולות ומקפיד על כל ההלכות המוזכרות במצוות 'יראה' - ... בכך מקיים את מצוות העשה של יראה".

דברים אלו נראים תמוהים מהמשך דברי הרמב"ם שם (שמשום מה הושמטו מן הציטוט שם באותה חוברת): "ולא יכנס לו אלא לדבר מצוה". מקור הרמב"ם הוא דברי המשנה בברכות (ט, ו), שאותה מסביר הרמב"ם בפירוש המשניות: "**אסור להכנס לכתחלה לאותו ההר הנכבד אלא לאיזה ענין מעניני העבודה**". אם כן, מפורש ברמב"ם שמדין מורא מקדש אסור להכנס להר הבית אלא בהקשר לעבודת המקדש. **במצוות מורא מקדש כלול איסור כניסה להר הבית**. דברים נוקבים אלה מדברים בעד עצמם.

כדי לבאר את הדברים נביא את דברי מרן הרב קוק במשפט כהן⁴: "ראו חז"ל לקיים קדושת המקדש, כדי שתתמיד בנו היראה העליונה של מורא מקדש, ו'לא מן המקדש אתה מתירא אלא ממ' שהזהיר על המקדש' כיבמות (ו, א)... וכשם

3. במסגרת זו לא התייחסנו למצוות עליה לרגל ולשאלה אם היא נוהגת היום.

4. מעניין לציין כי בנוסח השלם של דברי הרב (שהודפס מכת"י בסוף הספר טוב ראי על מסכת זבחים, עמ' ריז) מופיעים דברים אלו בתשובה לשאלה - "לאיזה מטרה יאסרו רבנן הכניסה היום להרחיקנו מן המקום הקדוש הזה לבלי לשפוך שם רנה ותפלה, במקום אשר היה להם לקרבנו שם לעבודתו ולהעלותו על זכרוננו שלא ישכח" - טענה שנשמעת גם כיום לא פעם.

שהתורה הרחיקה את האדם ברוב הפעמים מן המקדש, ודוקא ע"י הרחוק יכנס הגדול והמורא בלב, וכמ"ש הרמב"ם במורה נבוכים באריכות דבריו בפמ"ז משלישי, וכן החינוך במצוה קפ"ד בענין ל"ת ד'ואל יבא בכל עת אל הקודש'. ומצינו יחס הקדושה והכבוד ע"י הרחקה ושליטת קירוב כהא דתמורה (ד, א), שרצה לומר אזהרה למוציא שם שמים לבטלה מ'את ד' אלקיך תירא' או מ'ליראה את השם הנכבד והנורא' לגי' רש"י שם, ועל כל פנים אין אנו אומרים שתהיה היראה על ידי התקרבות הזכירה - להזכיר את ד' בתדירות, אלא על ידי הזהירות מלהזכירו לבטלה (מדרש תנחומא פ' מקץ ט: אמר רבנו הקדוש להתפלל בכל שעה אסור שלא ינהג קלות ראש בגבורה). וכל כך גדול הוא כח הזכרון של הכבוד והמורא של הקדושה שבא דוקא על ידי שליטת הקירוב ועל ידי ההרחקה שמתוך יראת הרוממות והכבוד, עד שאת השם הקדוש בעצמו, שם העצם, הרי אסור לנו להזכיר כלל חוץ למקדש, ו'זה שמי לעלם' כתיב כפסחים (ג, א)... ואם כן כל יסוד המורא משרש בלבבנו דוקא על ידי ההתרחקות ואי-ההזכרה, שזה מורה לנו שאין אנו מוכשרים למעלה עליונה זו של הזכרת השם הקדוש.

והכי נמי על ידי מה שאנו נזהרים מלהתקרב בהיותנו טמאים אל המקום הקדוש הרינו מקיימים מצות מורא מקדש, והוא יותר יקר מאותה היראה הבאה בדרך קירוב בעת שאין אנו מוכשרים לו... אין פלא אם תחת להתנהג עם המקום הקדוש בדרך גסות וכניסה של טומאה, שהיה בלא ספק מתנהג כך אם לא היה איסור להכנס בו בטומאה כזמן הזה, הרחיקו אותנו חז"ל מלהתקרב אליו, אפילו לשם רנה ותפילה, שאין הריחוק הזה כלום לגבי ההפסד של גסות הלב במקום המקודש הזה, והננו עומדים ביראה מרחוק ומצפים לחסד ד' שישבו ירחמנו ויאר לנו באור גאולה שלמה, שנזכה על ידה לטהרה גמורה, באופן שנוכל להתקרב לבית תפארתנו בכל מדת הקדושה הראויה לו".

אם נתמצת את דברי הרב - היראה מפני דברים גדולים מתבטאת בעיקר בשמירת המרחק הראוי מהם. הרב מביא לכך דוגמה משם ה' - היראה דורשת שלא להזכיר את שם ה' לשוא, ואת השם המפורש אין מזכירים כלל מפני יראת ה'. באותה מידה, אומר הרב, היראה דורשת להתרחק ממקום המקדש. רק מתוך כך ניתן יהיה לבנות את היחס הנכון כלפיו, וכשתוכשר השעה, ויוכשר הדור - להתקרב אליו כראוי.

ישנן עוד טענות התומכות לכאורה בעליה להר הבית, כגון מצוות כיבוש וכדו'. ובכלל, לב מי אינו מתפלץ בראותו "נכרים מקרקרים בהיכלו". בנושאים אלו נדון בע"ה בגליונות הבאים.

אל תעלו בהר

ראיון עם הגרז"נ גולדברג שליט"א⁵

"דעתם של כל גדולי ישראל מקובלת עליי יותר מאלה שקמו לאחרונה להתיר את האיסור. האם הם לוקחים אחריות על המונים שייכשלו בגללם באיסור כרת מדאורייתא?! | הגאון הגדול ר' זלמן נחמיה גולדברג שליט"א מגיב לשמועות שמפיצים בשמו כאילו הוא מתיר ליחידים לעלות למקום המקדש.

על שולחנו של הגאון הרב זלמן נחמיה גולדברג מונח עתה כרוז לחתימה. עניינו: איסור העלייה להר הבית בזמן הזה. השבוע התברר לרב כי גורמים המעודדים את העלייה, בניגוד לדעתם של גדולי ישראל, משתמשים בשמו. הם מפרסמים כי הוא, מענקי ההוראה שבדור, מורה היתר בדבר בחשאי. כתוצאה מהתעמולה הכוזבת, גורמים לאנשים לעלות להר באיסור.

כששמע זאת הגרז"נ, נחרד עד עמקי נשמתו: "וכי אני אכנס במקום גדולים ואתיר את שאסרו כל גדולי ישראל מקדמא דנא?" אמר, ומיד התיישב להוסיף שורות למכתב שעליו חתמו חמישים גדולי ישראל בשנת תשכ"ז: "דברי הרבנים, גדולי הדור הקודם, אינם צריכים חיזוק", הוסיף הרב בכתב ידו, "ובוודאי שאיסור חמור הוא לא לקבל דבריהם. ולכן, מצווה גדולה לפרסם דבריהם". הגרז"נ ביקש לוודא כי הדברים יפורסמו, למען הסר מכשול.

האנשים האלה טוענים כי נהירים להם גבולות הר הבית: הם יודעים היכן מותר לדרוך והיכן אסור, ולכן הם מקלים ראש באיסור הנחרץ שהטילו גדולי ישראל. מה התשובה לזה?

הגאון הגדול רז"נ גולדברג: "אני שואל אותם: אם כן, מדוע לא תתקעו בשופר בראש השנה שחל להיות בשבת? חז"ל אסרו זאת בשל גזירה שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים כדי להתלמד. נו, תאמרו שאתם סומכים על עצמכם שלא תעבירו אותו ארבע אמות, ותתקעו בשופר נגד דעת חז"ל. בדיוק כפי שזה מופרך בעניין תקיעת שופר בשבת, כך זה מופרך בעניין עלייה להר הבית בזמן הזה. ואני

5. פורסם בעיתון "משפחה" ב"ח במנחם-אב תשע"ז.

חושב שאף יותר מכך: כשמדובר בחשש העברת שופר ארבע אמות בשבת - החשש רחוק לכאורה; כשמדובר בגבולות הר הבית - כאשר חוט השערה מפריד בין מקום שמותר להיכנס בו בטהרה למקום שחייבים על כניסתו כרת מדאורייתא בזמן הזה, כשאנו טמאי מתים - החשש גדול לאין ערוך".

"אתה רואה" מוסיף הגרז"נ, "כמה החמירה התורה בדיני טומאת מקדש וקודשיו. חז"ל אומרים שכל החטאות באות משום טומאת מקדש, כל קרבן חטאת בא לכפר על העוון של כניסה למקדש בטומאה. הגמרא דנה מה עושים עם קרבן שנשאר מה'רגל' הקודם, ואומרת שאפשר להקריבו על טומאת מקדש. בתחילת מסכת שבועות מקדישה הגמרא דפים שלמים לעניין הזה. ממילא אנו רואים שמאוד חוששים לטומאת מקדש. התורה כל כך החמירה בדבר הזה. אז כיצד ניתן להתיר את הדבר?!"

הם אומרים שישנו השיקול הלאומי: לדבריהם, אי אפשר להשלים עם מצב שבו מוסלמים נכנסים להר הבית ויהודים לא.

"וכי גדולי ישראל שהכריעו לאיסור העלייה להר הבית לא ידעו את השיקול הזה?" שואל הגרז"נ גולדברג רטורית. "אז שישאלו את גדולי הדור".

הם טוענים שמאז תשכ"ז השתנו הנסיבות: המוסלמים מבקשים למחוק את ההיסטוריה היהודית ולכן, כביכול, צריך לקבוע טריטוריה...

הגרז"נ גולדברג: "שום דבר לא השתנה. מה שכתבו גדולי ישראל שריר וקיים גם כיום, עד ביאת המשיח".

יש מהם שטוענים שעם השנים השתכללו המדידות ואפשר לקבוע גבולות ברורים בהר הבית. מה התשובה לזה?

"יש מחלוקת בדבר. קיימות דעות שונות לגבי המיקומים השונים בהר הבית, היכן הייתה העזרה והיכן קודש הקודשים. אבל גם אם נאמר שאפשר לדעת בוודאות גמורה היכן ניתן לעלות - כאשר עולים כל כך הרבה אנשים, כיצד אפשר להיזהר שהעולים לא יתקרבו אל הגבולות האסורים באיסור כרת? - כשעולים רבים אי אפשר להשגיח בכך. מי יכול לקחת אחריות על כך שבגללו יהודי אחר ייכשל באיסור כרת מדאורייתא?!"

"גדולי ישראל כותבים במפורש", אומר הרב ומצטט מתוך פסק ההלכה של גדולי ישראל: 'ברבות הימים נעלם מאיתנו המקום המדויק של המקדש, וכל הנכנס אל שטח הר הבית עלול להיכנס מבלי יודעים אל מקום המקדש וקודש הקודשים - ואז יכשל באיסור חמור של כרת חס-ושלום. לפיכך אנו חוזרים ומזהירים שכל

יהין איש ואישה להיכנס לכל שטח הר הבית, בלי הבדל דרך איזה שער שנכנסים בו...'

"איך יעלה על הדעת להתיר דבר שגדולי ישראל, מכל החוגים, אסרו אותו באופן חד-משמעי?!" שואל הרב.

כיצד יש מתירים לעצמם לעלות להר כנגד הפסיקה המפורשת של כל גדולי הדור הקודם?

"אני צריך להסביר אותם?!" תמה הרב. "שהם יסבירו. דעת גדולי ישראל היא שאסור להיכנס בזמן הזה בכלל. בקלות אפשר להיגרר למקומות שאיסורם כרת, וגם אם לא - היתר הכניסה בהכרח יגרום ליהודים אחרים, שאינם בקיאים, להיכשל. בדיוק כמו בתקיעות שופר בשבת".

הרב מהרהר מעט, ואחר מוסיף: "עד כדי כך מגיעה חומרת הדבר, שהמהרי"ל דיסקין זצ"ל לא היה מתקרב אפילו אל הכותל המערבי. הוא חשש שמא הכותל כבר נמצא בתחום העזרה. אז הוא היה עומד מרחוק, וגם אז - רק לאחר שטבל. ולא סתם במקווה, אלא במעיין השילוח, שמטהר גם מטומאת זבין. אז הרבנים בכל הדורות החמירו בדבר, ואנשים בדורנו רוצים להתיר ולחלוק עליהם?!"

מה התשובה לטענתם שגם לגויים אסור להיכנס להר הבית, וכביכול 'אם הגויים נכנסים אז צריך להפגין שליטה יהודית'?

"הגוי לא שואל אותי, ולכן זה לא באחריותי. נוסף על כך, מסתבר שביחס לגוי זהו איסור דרבנן. אנו מצווים על כך מדאורייתא ומוזהרים באיסור כרת".

'צריך להציב שומרים'

לפני חמישים שנים, כאשר שוחררה ירושלים המזרחית ובכללה הר הבית, הרבה הגרז"נ גולדברג לדון עם חותנו, מרן הגרש"ז אויערבאך, בחומר איסור העלייה להר הבית בזמן הזה. הרב זוכר היטב כיצד התנהל תהליך ההחתמה של כלל גדולי אותו הדור, וחולק עמנו דברים שהתרחשו מאחורי הקלעים:

"אני זוכר כאשר גדולי ישראל חתמו על הכרוז לאיסור העלייה להר הבית, הייתי עם מורי וחמי זצ"ל, והמתינו שיגיעו החתימות מכל גדולי ישראל. היו דיונים ארוכים לגבי סדר החתימות. היה גם עניין עם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שהתמהמה מספר ימים מלחתום על הכרוז, משום שהיו כלולות בו המילים 'איסור כרת'. הוא אמר שישנה מחלוקת בין הרמב"ם לראב"ד האם דין כרת שייך בזמן הזה אם לאו - הרמב"ם פוסק שיש דין כרת, ואילו הראב"ד חולק עליו (אם כי, לדעת רבים אף הראב"ד אסר את הכניסה להר ולכל הפחות מדרבנן). הרב אברמסקי אמר: 'וכי אני יכול

להכריע בין הרמב"ם לראב"ד? לאחר מכן התברר לו שה'מגן אברהם' מכריע כדעת הרמב"ם, שיש כרת בזמן הזה, ואז הוא חתם על הכרוז.

הרב אהרן גולדברג, בנו של הרב, המשתתף בשיחה, היה במשך שנים יד ימינו של סבו, מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. הוא נזכר כיצד סבו תמך במיזם הצבת השומרים בשער המוגרבים, שאותו ייסד הגה"ח רבי משה וובר זצ"ל. "סבי" הוא מספר, "שילם מכספו על הדפסת הכרוז המקורי נגד העלייה להר הבית ולהפצתו בישראל. סבא גם שילם מכיסו על הצבת השלט שהיה קבוע בשער המוגרבים, שבו קובעת הרבנות הראשית ש'אסור לכל אדם לעלות להר הבית מפני קדושתו'.

סבי הגרש"ז זצ"ל גם השתתף בתשלום משכורתם של השומרים מכיסו, ובכל עת שהיינו באים להתפלל בכותל המערבי - היה מבקש ממני שאלך לוודא שהשומר עושה את מלאכתו ומתריע בפני יהודים על חומר האיסור לעלות להר הבית. הוא כתב מכתבים לנדיבי עם שיתמכו בגר"מ וובר זצ"ל שכל השנים נשא בעול החזקת השומר". לאחר פטירת הגרש"ז, דרבן מרן הגר"ש אלישיב את המופקדים על הכותל להמשיך בהצבת השומר, אולם בשנים האחרונות בין היתר בשל לחצים שהפעילו תנועות העולים להר הבית, פסקה המסורת.

שאלנו את הרב: יש עניין להחזיר את השומרים?

הגרז"נ גולדברג: "בוודאי שיש עניין. על פי שכל, צריך לעשות כל דבר כדי למנוע תקלה".

"לפני הקמת המדינה", מוסיף הרב, "לא היה צורך בשומרים. בירושלים ידעו הכל שאסור לעלות להר הבית. רחבת הכותל הייתה קטנה. לאחר השחרור וההתעוררות הלאומית, אנשים החלו להיכשל, גם יהודים שומרי תורה שאינם תלמידי חכמים. הם לא ידעו על האיסור לעלות להר הבית, משום ששנים רבות השאלה הזו לא הייתה קיימת. לכן - דעת גדולי ישראל הייתה שצריך להציב שומר. העניין הזה לא השתנה כיום".

בירושלים שלפני הקמת המדינה לא היה מושג של עלייה להר הבית?

"בכלל לא. יש סיפור עם מונטפיורי שנכנס להר הבית בתוך תיבה, מתוך מחשבה שהעצה הזו תציל אותו מאיסור. גדולי ישראל התנגדו לכך. אבל היה ידוע שלהר הבית לא נכנסים. אתה רואה מה כתבו גדולי ישראל..."

יש מי שאומרים: הרגש ההיסטורי כלפי מקום המקדש אינו מאפשר לנו לראות כבלע את הקודש - כיצד גויים נכנסים באין מפריע.

"נו, זהו רגש טבעי. הם לא הראשונים שמצטערים על כך. הגמרא מספרת בסוף

מסכת מכות על רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע שבכו כאשר ראו שועל שיוצא מבית קודשי הקודשים. יש אומרים ש'שועל' זהו 'שמעאל'. לכן צריך לחכות לביאת המשיח ולהתפלל לגאולה. אבל האם זה אומר שמותר לפרוץ גדר הלכה?!"...

"לפני כמאה וחמישים שנה ביקש הרב צבי הירש קלישר להתיר הקרבת קרבן פסח בהר הבית בזמן הזה, מדין 'טומאה הותרה בציבור'. הוא כתב על כך לרבי עקיבא איגר זצ"ל, ורעק"א התנגד. אחת הבעיות הייתה שאין אפשרות לדעת היכן היה המיקום המדויק של המזבח, ואין להקריב שלא במקום המזבח. הגמרא אומרת שכשעלו מבבל לבית שני, הגיעו שלושה נביאים מבבל, אחד מהם כדי לגלות היכן מקום המזבח. יש שם שאלה, איך מאמינים לו על פי הנבואה, והרי 'לא בשמים היא'. מתרצת הגמרא שלגבי מקום המקדש כן מקבלים מהנביא, משום שנאמר 'במקום אשר יבחר השם'. אז אם רבי עקיבא איגר והחתם סופר התנגדו - איך אנחנו יכולים להתיר?!" כשכל גדולי מכל החוגים חותמים מפורשות, אי אפשר לערער על זה".

ישנו חבר כנסת מפעילי הר הבית שמתייחס לפסיקתם של גדולי ישראל כאל "פשוטו של הכלל", רח"ל.

"נו, אני שמח שאני בצד של גדולי ישראל ולא בצד שלו", מגיב הגר"נ.

ולגבי מה שעולי ההר אומרים שבתשכ"ז, עת החתימה על הכרוז, לא השתלטו הערבים על ההר ולכן לא היה עניין מיוחד בכניסת יהודים?
"הלכה היא הלכה".

ומה עונים להם על טענתם שלפיה 'זהו חילול השם שגויים שולטים בהר ויהודים לא?'

"במקום להתעסק בעלייה להר באיסור - שיתפללו שיבוא משיח במהרה".
בסיום השיחה, מספר בנו של הרב: "פעם אחת הלכתי עם סבא (מרן הגרש"ז אייערבאך זצ"ל) ברחוב, וברוך מרזל, איש חברון, הגיע לקראתנו. הסבא חיבב אותו ואת הדבקות שלו בקברי האבות. הסבא שאל את מרזל: 'האם אתה מהחברה' שעולים להר הבית? מרזל השיב בשלילה. מרן הגרש"ז נענה: 'יש לך מזל שאינך עולה, כי אחרת לא הייתי מדבר איתך'..."

מי יעלה בהר ה'?

כנגד מגמת העליה

הרב יהושע כ"ץ

רב העיר מעלה אדומים

על הנושא הזה יראתי לכתוב; נזכר אני ברוח דבריו של גדול בגדולים, ענק מדורות ראשונים כמלאכים, רבי אהרן הלוי מברצלונה, בספר החינוך במצוה צ"ה, היא מצות בנין בית הבחירה, שלא פתח בעניין המצוה אלא אחר הקדמה; וקטן כמוני ייתלה בדברי קודש של גדול זה. אלו דבריו:

"אכן מיראתי להתקרב אל משכן ה', כי ידעתי, כל הקרב הקרב - אם לא יתקדש למדי - לא יראה הבית וחי. גם הכהנים הנגשים לעבודה - יתקדשו בבואם אל הקדש לפנים, והלויים אחר הטהרו וינף אהרן אותם תנופה - טרם יתנו קולם בהיכל ה'. אמרתי גם אני אגיד עצתי, ואערוך התנצלותי נגד זקני, וארחץ בנקיון כפי טרם אעלה בית ה'".

מדוע שיניתי דעתי, והקדשתי זמן לכתוב על הנושא? התעוררתי לכך לאור העובדה שהחלה תנועה חזקה למען עלייה להר הבית, ומעודדים אותה בכתב ובעל פה. ורבים, מהם מחבריי, הגדולים ממני או "בני גילי", אשר מתנגדים וכואבים את המצב, מהם תלמידי חכמים וצדיקים - מילאו פיהם מים. אי לזאת החלטתי לכתוב ולהיות אף להם לפה⁶.

למה באמת רובם מילאו פיהם מים? מדוע אינם יוצאים בגלוי ובקול גדול נגד? יתכן שישנן סיבות נכונות לשתיקה זו, אך, במחילתם, חוששני שלפעמים הדבר נובע מחולשה. וזאת כי כבר יצרו אוירה, שמי שאינו עולה כאילו חלילה לא אכפת לו כבוד המקום, וכאילו ח"ו אינו מהמצפים לראות את בית ה' נישא וירושלים בתפארתה.

דברים אלו, כמובן, חסרי שחר ואין להם כל אחיזה במציאות.

---

6. מידי פעם אוחז אני בעט, ירושה היא לי מאבותי. מנסה אני לעמוד על האמת ולא לסטות ממנה; לכתוב רק דברים שקולים, היוצאים מן הלב, ושנראה שיעשו נחת רוח לבורא ית"ש. תוך כדי כתיבת מאמר זה, עלה בדעתי שהנני זוכה בחסדי ה' בהעלאת דברים אלו היוצאים מן הלב על הכתב, לקיים מצוות "מורא מקדש", הנוהגת גם בזמן הזה, כדלקמן.

בטרם אתחיל לנמק את איסור העליה להר בית ה', אשתף אתכם בכמה מהרגשותי - המבוססות על דברי חז"ל והראשונים - בקשר לנושא:

א. אני נמצא בהר הבית לפחות שלוש פעמים ביום, ואל תבהלו ממה שאומר כעת: אני - לא רק מעבר לגבולות העזרה [שגם על מקומם המדויק - יש ויכוח], אלא ממש בתוך ההיכל.

הרגשה זו נובעת מדברי הטור באורח חיים סימן צ"ה: "צריך שניתן עינינו למטה כנגדו, ונחשוב כאילו אנו עומדים בו (- במקדש) ומתפללים, וליבנו נכוון למעלה". כך גם בשולחן ערוך שם סעיף ב: "ויחשוב כאילו עומד בבית המקדש".

המעין ברמב"ם בספר המצוות יראה שהרמב"ם כבר רמז על כך במצוה ה', מצוות עבודה בתפילה.

זה לשונו שם - בהתבססו על מדרשים: "אמרו... מנין לעיקר תפילה מצוה? מהכא: 'את ה' אלוך תירא ואותו תעבוד'; עבדהו בתורתו, עבדהו במקדשו. רוצה לומר: הכוון אליו להתפלל שם". הרי שהרמב"ם לימדנו להרגיש זאת בכל תפילה, שאנו מתפללים כעת שם.

לא קל לדמיין זאת, אבל אחר תרגול שוב ושוב זה עובד. אפשר גם להתעלם בדמיוננו מקיומם של המסגדים, כמו שיהיה בקרוב בלי ספק. מי שחש כאמור כדברי הטור והשולחן ערוך שצוטטו, נמצא בהר הבית לפחות שלוש פעמים בכל יום, ברוחו.

ב. איככה נוכל לעמוד במקום זה ולא להתרגש עד כדי איבוד החושים, ובלי להשתטח ארצה וליפול על פנינו, מתוך התבטלות גמורה מפני השם הנכבד והנורא. הלא זוהי מהות המצווה נוראת ההוד - "מורא מקדש".

מצווה זו נוהגת בזמן הזה בדיוק כבזמן המקדש. כך פסק הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פרק ז' הלכה ז'): "אע"פ שהמקדש היום חרב בעוונותינו חייב אדם במוראו כמו שהיה חייב בבניינו... לא יקל ראשו וכו'".

קוראים יקרים! לא מדובר במורא מהמקום הזה; שימו לב ללשון הרמב"ם (שם הלכה א'): "...ולא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שציווה על יראתו!!!"

אסביר בס"ד יותר. מאז ומתמיד חינכו אותנו שאין זה אתר היסטורי - ארכיאולוגי מרגש השייך לנו, אשר היו בו בעבר שני בתי המקדש; אלא: תשמעו, תתרגשו ותזדעזעו! כאן "הדום רגליו", פה שוּרָה שכיתא א-ל. כאן, כדברי הרמב"ם הנ"ל, מוטלת על כל יהודי חובת התגברות מורא האלוקים, כי זה המקום אשר בחר ה'. וכאן אתה ממש עומד לפני ה'.

ג. הרי נאמר: "מי יעלה בהר ה'... נקי כפים ובר לבב..." ואני, הכותב, כל כך רחוק ממדרגה זו.

אולם באמת לא אלו הסיבות לאי העליה; עלי לפרוש את היריעה על כל המכלול, וכך אעשה בס"ד.

יסלחו לי שאפתח בצורה בוטה: המחזה הנגלה לנגד עינינו נראה הזוי ובלתי יאומן. כוונתי לנטייה חזקה, ההולכת ומתגברת, שהחלה לפשוט לאחרונה ולתפוש תאוצה, לקיים: "קומו ונעלה ציון", לתוככי הר הבית המקודש.

בשער עיתון "בשבע", בשבת שאחר ט' באב, הייתה תמונת ענקית בה נראים עשרות, אבות ובנים, צעירים ואף ילדים, עומדים על ההר. הם מצולמים ביחד עם "מאורת הישמעאלים", והכתרת של העיתון היא: "מגמת עליה". מספרים שהיו שם - באותו יום מר - מאות רבות.

המגמה נובעת מתפיסת עולם שאי-אפשר להזניח את המקום להיות מרמס לרגלי "שועלים" ערמוניים שהילכו בו⁷. תחושה בריאה היא זו! קל מאד להזדהות עמה. וישנם עוד טעמים לעולים, אזכיר אותם תוך כדי הרצאת הדברים. אולם במחשבה בוגרת של תורה, קורה כאן דבר נורא.

עד לפני זמן לא רב, היה ברור לגמרי שאין עולים להר הבית. הצטערנו מאד שהמונים, נוכרים, ולהבדיל אף יהודים אחב"י - עמי הארץ - עולים. אך יראי שמים, מכל החוגים, לא העלו על דעתם להעפיל אל ההר.

והנה רבנים בודדים⁸, החליטו על דעת עצמם, בניגוד למה שאמרו כל רבני ישראל עד כה, והחליטו שמותר לעלות להר הבית אחר טבילה, עד קו מסוים. רבים יצאו נגדם, אבל הם אינם זזים מעמדתם.

אני מצטרף לגדולים ממני, ומעלה את השאלה הגדולה: כיצד מעיזים לעבור על המקובל? וגם חלקם נכנסים לספקות הלכתיים, כידוע, למרות כל המחקרים. ובלי ספק הם גורמים בעקיפין שאחרים, שאינם בקיאים בגבולות, וכן בהלכות הטהרה - יכנסו למקומות אסורים, ובדרך שאינה מותרת על פי ההלכה, ה' ירחם.

7. שמעתי משפטים נוספים ברוח זו, כגון: "כאשר אין יהודים עולים המקום נשלט על ידם"; "עלינו להפגין זקיפות קומה"; "הנה כבר עכשיו, כתוצאה מהעלייה - מתמעט שלטונם".

8. מהם מכובדי הרב נחום אליעזר רבינוביץ שליט"א וכן ידידי הרב יצחק שילת שליט"א - ראשי הישיבה בעירנו מעלה אדומים, ועוד. חשוב לי לציין שאין בי חלילה שום זלזול וחוסר הערכה וק"ו לא התנצחות אישית עם אף אחד מהרבנים והאישים החושבים אחרת ממני בעניין זה. אני מכבדם כערכם, ומבין היטב לרוחם, ואני חושב שיש לי הרבה מה ללמוד מהם - בתחומים אחרים. אבל זכותי וחובתי הגדולה להביע דעה נחרצת השונה מדעתם. ובפרט מאחר שאני בונה ומחליט לפי סברת ליבי, אלא נשען על גדולי עולם, ואני מזדהה בכל ישותי עם ההערכות וההיבט למרחוק של גדולים, ובהם רבותי המובהקים.

אף כל אלו הטובלים, וכי ראויים הם להיות שם? וכי יודעים, רובם הגדול, כיצד להתנהג שם?

חשוב להזכיר שוב ושוב שכל גדולי ישראל מכל החוגים, והרבנות הראשית לישראל לדורותיה, התנגדו בכל תוקף לעליה לכל שטח הר הבית, כנראה מהטעמים הנ"ל; ומכל מקום - אסרו בלא שום תנאי המוציא מן הכלל.

מאוחר יותר, כדרך כל סחף, התחילו להפיץ שזו מצווה גדולה וחשובה. לא עבר זמן רב ונוצרה ממש תנועת השפעה לעלות; והחלו בשיטתיות לפתות ולהסית צעירים ואף מבוגרים לעלות; ויוצרים אורה שזו חובה לאומית-מדינית ואף דתית; והגיע הדבר עד כדי כך ש"אנשי הר הבית" מעלים שאלה ותמיהה: כיצד יתכן שאינך עולה?

בין השאר הופצו דברי הבל, שגדולים מדור או שניים קודמים, כגון מרן הראי"ה ובנו הרצי"ה זכר צדיקים לברכה, אילו היו חיים היום, בוודאי היו מתירים ואף קוראים לעלות.

אשאלה מהם: מי מינה אתכם למפרשי דברי חכמים שאינם אתנו - לפי רוחכם, ללא ביסוס כלל? לכולם ידוע שהרב זצ"ל יצא נגד עליה להר הבית בכל תוקף, ואף בנו, ממשיך דרכו, יצא נגד; ואיך יעלה על הדעת שעל סמך סברות והשערות תצרפו גדולים אלו לדעתכם - שמותר לעלות?

יש מהם, הנקראים בני תורה ואפילו רבנים, שהוסיפו עוול והכניסו לפיהם של גדולים מהדור האחרון שכאילו התירו. כגון הרב מרדכי אליהו זצ"ל⁹. והאמת היא שההיפך הוא הנכון. [להוכחה עי' בכרוז שכתבו - עמיתי לרבנות, שהיה אחד מתלמידיו המקורבים ביותר של הראשון לציון הרב מרדכי אליהו, שנים רבות; ולפי דבריו הנאמנים, שקר הם דוברים].

שמעתי לפני זמן שאמרו ופרסמו שגם אחד הגדולים בדורנו, אחד מרבותי, הרה"ג רבי זלמן נחמיה גולדברג שליט"א, המפיץ תורה במקומות רבים, [ומחוברים עמו גם רבנים ותלמידים משיבות וכוללים ציוניים] - שגם הוא כביכול מהמצדדים בעליה. אמרתי שאיני מאמין לשמועה זו ואין זה יכול להיות, שיחלוק על כל הגדולים ועל המקובל. אכן לפני זמן קצר ראינו אותו בשבועון "משפחה", ואמר שם דברים חריפים מאד נגד העלייה להר, לכל שטח שהוא.

עוד יש חשש כבד לכשלונות חמורים, כתוצאה מפריצת הגדר, כדלהלן.

9. ראיתי בעצור שנוצלה ניצול ציני - הוצאה נאה של רמב"ם יומי, חלק ספר עבודה (אני ראיתי זאת במהדורת כיס), ופורסם שם קונטרס שלם המסית לעלות להר הבית. והוא מתחיל בגדולים רבים, כביכול, שעודדו לעלות. הראשון מהם הוא הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל.

ידוע הדבר שהרה"ג דב ליאור שליט"א, שהוא בבחינת "דעת יחיד"¹⁰ מתיר לעלות, כמובן - אחרי טבילה ורק עד קו מסוים. והוא הורה חד משמעית שנשים לא תעלינה. אינני בא כעת לדון בפסק זה, רק ברצוני להראות לקוראים כיצד הסחף הולך ומתגבר: היום כבר עולות נשים רבות, והדברים ידועים לי ממקורות שונים¹¹.

העידה בפני בת נאמנה, שאיש ציבור מוכר, בא לאולפנא להשפיע על הבנות שתעלנה להר הבית. כבדרך אגב - סיפרה אותה בת, שאיש צעיר זה, לא אמר להן באותה שיחת השפעה, שחייבות לטבול. והוסיפה שידוע לה מחברותיה בברור שאיש זה מופיע בהרבה מוסדות לאותה מטרה.

אוי לך איש תורני! גם אם חושב אתה שיש לך על מי לסמוך ולעלות, ואתה עושה כן לדעתך - לשם שמים - ניחא. אבל מה תרצה מבנות תמימות אלו? להסיתן נגד כל גדולי ישראל, כאשר כמעט כולם - מתנגדים, וגם הרב הנכבד שהוא "דעת יחיד" אמר שבנות לא תעלנה!?

בוא להשפיע עליהן להתחזק באמונה, באהבת התורה ולומדיה, בדקדוק בהלכה, בצניעות, באהבת לרעך כמוך, באהבת הארץ ובצפייה לגאולה ולבנין המקדש, בזהירות ממפגעי התקשורת ומחברה רעה; אלו הנושאים החשובים והבוערים בעת הזאת; ואל לך לכתת רגליך ממוסד למוסד להשפיע לעלות להר הבית ח"ו.

עם הזכרת נושא זה, חשוב לי לציין שהקפידו ומקפידים, שרווקות לא תטבולנה, ויש לך השלכות מאד גורליות¹².

אתאר בצער חלק מתוצאות הסחף. רבים מהעולים, לפחות מהנספחים, בודאי עושים זאת כעין ספורט או לשם החוויה. זה מעניין לטייל שם, אפילו מרתק. ויתכן שאין בזה אף לדידם קורטוב של יראת שמים או עליה בקודש, וזה נורא. כיצד

---

10. רבים מהמתירים מסתמכים עליו, כי לא סביר שחושבים את עצמם "ברי הכי" לחלוק על רובם המכריע של רבני ישראל. לא מזמן פורסמה החתמת רבנים לעודד עליה להר הבית. מחילה אם אעריך, שכמו רשימות רבות של רבנים בנושאים שונים, גם לרשימה זו אין הרבה ערך. כי עם כל הכבוד לכל רב, ר"מ ומלמד; וכי גדולי הדור חתומים שם?! רשימה כזו בוודאי אינה משכנעת אלא רק את המשוכנעים כבר, כי רצונם עז לעלות. חלקם הגדול תלמידיו או סמוכים על שולחנו של הרב ליאור, וברור לגמרי שעדיין מכלל המושג "דעת יחיד" - לא יצא. וכבר שמעתי מגדול אחד [שמסקלו רב ביותר], שאמר שאינו יכול להבין, איך יצאו ת"ח כאלה, נגד כל גדולי ישראל ונגד המוסכם מקדמא דנא. והוסיף: הלואי שלא תצאנה תקלות נוראות מפסק זה. אכן לצערנו מתחילים אנו לראות את התקלות...

11. ראה לדוגמא בתמונת שער של עתון "בשבע" בשבת שאחר ט' באב.

12. המקור העיקרי בשו"ת הריב"ש סימן תכ"ה ע"ש שכתב שם זאת גם בשם הרמב"ן. דברי הריב"ש הובאו באופן חלקי בבית יוסף יו"ד קפ"ג.

יתכן לסייר במקום, אפילו אחר טבילה, כבטיוול-סיוור ארכיאולוגי, ומתוך התפעלות מתפאורת מאורת השועלים, מסגד עומר? ... גם מצטלמים שם כבטיוול באזור עתיקות¹³.

שמענו סברות מוזרות ומסוכנות ביותר; ויש שהעזו לעלותן על הכתב. בוש אני לצטטם, אבל רואה אני כחובה לכתוב זאת - "על מנת לסתור". שימו לב לטענות סרק אלו, המכעיסות ביותר.

הם טוענים, שכשם שהוכח בעליל שכל אלו שהתנגדו לציונות ואף לעלייה לארץ, לפני עליית הנאצים ימ"ש לשלטון, טעו טעות מרה, ואילו לא שמעו להם תלמידיהם - אלפים ורבבות לא היו נשרפים וכו'; כך גם היום אין צריך לשמוע לרבנים האוסרים, ורק כך יפדה מקום מקדשנו.

כאן ממש צריך לעשות קריעה. ישימו אל ליבם מה הם אומרים. המסקנה מהשוואה שצריך ח"ו לבטל את המצווה - ההלכה: "ועשית ככל אשר יורוך", שעליה כתבו רבים מגדולי הראשונים והפוסקים, שהיא תקפה בכל הדורות. ראה לדוגמא ב"ספר חינוך" מצוות תצ"ה ותצ"ו (יש לעיין בדבריו היטב, בעיקר במצווה השניה). וברור שלדעת הכל, אדם מצווה וחייב לשמוע לרבו.

וכי נאמר שכאשר נעלם דבר מעיני הרב וטעה בחיזוי העתיד, נסיק מכך שאין לשמוע יותר לחכמים?! הרי זה דבר נורא ואיום! הטועה בכך - מבטל את כל יסוד מסירת תורה שבעל פה!!! ודאי שכל מי ששמע לרבו ונספה, נהג נכון בקיימו מצוות רבותיו, וזכה לקדש שם שמים ונמצא בגן עדן; או אולי כבר מזמן חזרה נשמתו ליצור חי חדש, ואולי בניו, בני בניו ובני בניו - יושבי ישראל ובוניה בטהרה. אנחנו מבינים משהו ממה שהולך בעולם האמת?!

אזכיר כאן את הרב המשגיח הגדול רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, שכתב אחרי השוואה "מכתב בדבר אמונת חכמים", מפורסם בספרו מכתב מאליהו כרך א'. מומלץ מאד לקרוא דברי קודשו בעיון. דברים עמוקים, יסודיים ומחנכים. מכל מקום ההשוואה והמסקנות החמורות הינם דברי הבל ורעות רוח. ואני מצטער שעלי להתבטא כך.

אף הדברים הבאים נאמרים בכעס. ברצוני לשאול את המעלים סברות כאלה:

13. כדי שברקע יראה מסגד עומר - ישנם המצטלמים בהפניית הגב למקום שכנראה שם אבן השתייה ומקום קודש הקודשים?! נראה לי שיש בזה זלזול וחילול, וזאת ע"פ הרמב"ם בהלכה ד': "כל שהשלים (- סיים) העבודה... אינו יוצא ואחוריו להיכל, אלא מהלך אחורנית מעט מעט ומהלך בנחת על צדו עד שיצא מן העזרה, וכן אנשי משמר ואנשי מעמד ולויים מדוכנם כך הם יוצאים מן המקדש, כמו שפוסע אחר תפילה לאחוריו; כל זה לראיה מן המקדש". אציין שמו"ר הגר"א נבנצאל שליט"א, צועד כן לאחוריו - בכל דרך היציאה מן הכותל המערבי.

וכי אתם יודעים מה יקרב את הגאולה של הר הבית? "נביאי שקר" אתם! מי הסמיך אתכם להביע דעה כזאת שרק העלייה תקרב את הבניין? מי יודע? יתכן מאוד שההיפך הוא הנכון; שבזיון המקום או מ"מ גרם בזיונו, (עיין היטב לעיל ולקמן) - עלול - חלילה - להרחיק את בניין בית מקדשנו ותפארתנו.

לא אוכל לחשות בראותי רב צעיר מפרסם חוברת, ובה חידושים מופלגים שאינם מבוססים כלל, ומסיק מהם הוראה למעשה, כאילו היה אחד הגדולים שיש לו כח דהיתירא, לצאת נגד המקובל מקדמת דנא. לפיכך מצאתי לנכון להתייחס לנקודה אחת המופיעה בחיבורו, ומן הפרט יוכל הקורא להסיק על הכלל.

במסגרת דבריו טוען שכביכול יש מצוות דאורייתא שמקיימים בעליה ההרה.

ה"מצוה" הראשונה, שבמבט שטחי עלולה להראות כמשכנעת, היא "לְשַׁכְּנוּ תִּדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה" (דברים יב, ה) וע"פ פירוש הרמב"ן שם.

סילוף הדברים מדהים. המעיין בפסוקים שקדמו לפסוק זה ובפסוקים שאחריו, וברמב"ן שם, יראה בעליל שאין שום שחר להסיק מהפסוק ומדברי הרמב"ן, שיש מצוה לעלות להר הבית בזמן שהמקדש חרב. גם הספרי, המובא ברמב"ן שם, מדבר על החובה לאתר את המקום לפני שנבנה בית המקדש הראשון, וכפי שעשה דוד המלך.

חוששני, שמרוב להיטות, שנובעת בודאי מכמיהה למקדש, מעלים סברות חדשות שאין להן כל ביסוס, ומוציאים דברים מהקשרם.

עוד שאלוני: על דברי הנביא: "ציון היא דורש אין לה", דורשת הגמרא: "מכלל דבעי דרישה"; משמע אם כן, שצריך לעלות.

לא הבנתי את השאלה. הגמרא מסיקה מכאן ש-"עבדינן זכר למקדש". כלומר: כאן המקור לאותן הנהגות שהנהיגו אותנו חז"ל שהם "זכר למקדש". ומ"מ היות והוזכרה הגמרא, אזכיר שהרמב"ן כתב בבראשית על הפסוק: "ותלך לדרוש את ה'": "ואני לא מצאתי דרישה אצל ה' אלא תפילה". וחזר והזכיר רעיון זה גם בספר שמות על: "כי יבוא אלי העם לדרוש אלוקים". גם כאן דרישה היא תפילה; נכון מאוד! צריך לדרוש את ה' בתפילה, לזעוק "עד מתי עוזך בשבי ותפארתך ביד צר" ולהפיל תחינה שיבנה בית המקדש במהרה בימינו. זוהי גם כל מטרת "זכר למקדש", לעורר את כולם להיות דורשי ציון בתפילה.

על הטענות שפעם לא ידעו היכן המקומות המותרים (אחר טבילה), קרי: גבולות ה"עזרה"; והיום המדידות ברורות. קודם כל אין הדברים ברורים לחלוטין גם לחוקרים היום; ואף העולים מתווכחים ביניהם עד היכן מותר - לשיטתם - לעלות.

גם אם היה נכון הדבר שהמדידות נתנו סבירות גבוהה ביותר - היכן נגמרת העזרה, אין אנו עולים מכל הסיבות שפורטו ויפורטו, ולכן אין זה רלבנטי למעשה.

גם המושגים "שפלות לאומית" וכדו', שהזכירו מצדדי העלייה, אינם רלבנטיים. המכריע העיקרי הוא כבוד המקום וכן כבוד תלמידי החכמים הרבים שאסרו ושואסורים.

די לנו פסק חד משמעי, של אדם גדול וענק בתורה, אוהב ציון וירושלים, אולי אין דומה לו בזה, הוא הרב אביגדור נבנצאל שליט"א¹⁴, תלמידו המובהק של הגרש"ז אויערבך זצ"ל. בעקבות רבו המובהק, רבינו, רבם של ישראל, הוא אומר נחרצות: אסור לעלות כי כך פסקו ופוסקים כל הגדולים, ואין צורך לחפש נימוקים.

אני חושב שקביעתו זו, שאין צורך לתת הסברים, נובעת משני טעמים: א. חשוב ללמד את עם ישראל ציות לגדולים, ועלינו לחנך את הדורות הבאים שלא להיות בכלל "פורצי גדר" ומחוצפים.

ב. כל אלו שאינם מוכנים לותר על רצונם לעלות, שמספרם הולך וגדל - לצערנו; אם תאמר להם סברה נגד שיטתם, אף אם זו תהיה חזקה ומבוססת, יעלו כנגדך חופן סברות, משכנעות ופחות משכנעות, להצדיק עמדתם הנחרצת, לשכנע להתיר את העלייה בק"ן טעמים.

דברי לא יהיו שלמים אם לא אציין כאן כמה מהביטויים ששמעתי מר"מ בשיבה בירושלים שעלה להר הבית כבר הרבה פעמים, וכך דבריו:

"חיפשתי אילן להיתלות בו (כלומר רב שמתיר) וב"ה - מצאתי. כי בנוסף לכאב על כך שהמקום נשלט על ידם וכו' - יש לי דחף נפשי להתפלל שם [הוא מוסיף: להתפלל בלב! כי הם אינם מרשים כעת ליהודים להתפלל בגלוי; או שהעולים מעמידים עצמם כמשוחחים זה עם זה, ואומרים דברי תפילות]. תפילה זו מרוממת, הגם שהבית שמם. המקום מלא הופעה של קדושה; הלב עולה על גדותיו וזה מרומם".

אמרתי לו - כדברי רבי יהודה הלוי בספר "הכוזרי", שהכניסם בפיו של "החבר" בדבריו למלך כוזר: "כוונתך רצויה, אבל מעשיך אינם רצויים".

לא יתכן לבנות הנהגות חיים ע"פ רגשות בלבד, העוללות להטעות מדרך

14. אדם גדול זה, מיד אחר מלחמת ששת הימים עזב את כל תכניותיו, ובא ללמוד בעיר העתיקה בשיבת הכותל, ללא כל הכנסה או מלגה ובלי כל תנאים, והתמיד בזה שנים רבות; וכל זה אך ורק כדי להסתופף וללמוד קרוב לשכינה. עד היום הוא קבוע שם ומקרין על כולם. קשה לפרט כאן יותר.

המלך. ההנהגה חייבת להתבסס על אושיות ההלכה, ועל הדרכת גדולים, שזכו לראות את הנולד.

חייב אני להדגיש כאן, שנושא העלייה להר הבית אינו שאלה פרטית של איש זה או אחר, אלא שאלה ציבורית, ורק בהיבט זה ניתן לשקול את כל צדדיה.

אל להם לקוראים לחשוב, שיש בנושא העלייה להר הבית כהיום הזה, שני צדדים, שתי דעות, סוג של מחלוקת הלכתית: יש אומרים שאסור, ו"א שמותר, ואף מצווה [וכבר נכתבה חוברת מסוימת ברוח זו]. אין זו הגדרת אמת, אלא הנכון הוא:

ישנה הלכה רווחת, בה הלכו כל גדולי ישראל¹⁵ וממשיכים אותה עד לרגע זה, ביד רמה ובתוקפה של תורה. מאידך ישנה דעה יוצאת דופן, הבנויה על בודדים, בבחינת "דעת יחיד", והיא מנוגדת לדעתם של כל גדולי ישראל! דעה זו גם פוגעת קשות בסמכותה של הרבנות הראשית לישראל, שאחד מתפקידיה הראשיים הוא להנחות את הציבור בעיקר בעניינים ציבוריים.

תלמידיהם ומושפיעיהם של בעלי הדעה המתירה - "דעת יחיד", מנסים להשליט דעתם על הציבור, וכבר יצרו תנועה הסוחפת לכיוון הגברת העלייה בהר ה', במגמה שתתקבל לגמרי, כדבר לגיטימי ופשוט. הקבוצה המצדדת בעלייה יוצרת גם אורה, שמי שאינו עולה - שייך לאלו שכאילו לא אכפת להם ואינם כואבים ששועלים מחבלים בכרם בית ה', וגם אינם מקרבים את בנין בית המקדש; ומטיפה שרק העלייה המסיבית להר הבית היא שתקרב את הבנין. אביע בזה הסתייגות וסלידה גמורה משתי הנחות אלו. על הראשונה אומר שהינה בבחינת חושד בכשרים ומוציא שם רע; והשנייה כבר הוגדרה כ"נבואת שקר" (ע"ד ההשאלה כמובן).

כאן, לקראת הסיום, הנני לעורר שנית וביתר שאת את הנושא המרכזי "מורא מקדש"¹⁶. כבר הזכרנו שהרמב"ם פסק בהלכות בית הבחירה פרק ז' את המצווה לירא מן המקדש ואת פרטי הלכותיה. בהלכה א' כתב: "ולא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שציווה על יראתו". ובהלכה ז' כתב: "אע"פ שהמקדש היום חרב בעוונותינו, חייב אדם במוראו כמו שהיה חייב בבניינו... לא יקל ראשו וכו'".

דמיינו לעצמכם שתהיה מחר, או אחר זמן, הסכמה שיהודים יכולים להתפלל בהר, ולערוך עליות ברי-מצוה וכדומה, ככל הנעשה היום בכותל המערבי. יש שיאמרו על כך: הלוואי! ובקרוב בימינו. ובכן, הראיתם כיצד נראים ימי שני וחמישי

15. אציין - למרות שאינני אוהב את ההפרדה הזאת: הן בעלי השקפה ציונית והן חרדים!
16. הדברים נכתבו בהשראת חתני הרב עידו רוזנטל שליט"א, השוכן בתוככי ירושלים ת"ב. שמעתו ממנו עיקרי הדברים שנאמרו ברגש רב.

בכותל? צריך עט סופר או משורר מיוחד לתאר זאת. בכל זאת אתאר במקצת בעט של איש פשוט. בנוסף למשפחות הרבות העורכות טקס בר מצוה כדת וכדין, באות עוד משפחות בהמוניהם, חלקם רחוקים או מסורתיים. בדרך לחגיגת בר המצוה - מלווים בכלי זמר רועשים, בני המשפחה ורקדים, פעמים אף בתערובת; פעמים רבות נשמעת שירת נשים; הם שמחים וצוהלים, והם נכנסים לרחבת הכותל רועשים ומרקדים. לבוש הנשים והבנות, גם ברחבת הכותל עצמה - לא תמיד בשיא הצניעות, והמבין יבין. הקטנים מתרוצצים בסמוך לכותל. בשעת עליית בר המצווה זורקים הם על זה סוכריות וחפצים, ומדי פעם אף משמיעים קולות [ובוש אני לומר: פעמים גם נשמעים דיבורים של בזיון]. כך כמעט כל שני וחמישי.

כל עוד שהדברים מתרחשים בכותל או בסביבתו, נכון שזה מפריע ומאד מצער, אבל אומרים אנו: אלו הם אחינו בית ישראל, יבואו כך, ובלבד שיתקרבו לה' ולתורה. אנו שמחים איתם, וגם מתפללים עלינו ועל כל ישראל שיתקדמו ויעלו ויחזרו בתשובה שלימה.

אבל מורי ורבותי! אם, חלילה וחס, כל זה, או אפילו מעין זה, יתרחש בהר הבית, הרי זה חילול נורא של המקום המקודש ביותר בעולם... חמור מזאת! מי ערב שכולם יטבלו ותטבולנה, ודאי שלא יתרחש נס כזה! ואינני רוצה להיכנס לפרטים נוספים הקשורים למצב הנשים וכדו'. מה יעצור בעדם - אחי ורעי - בגבול העזרה? ויכנסו, חלקם כך - מתוך התלהבותם - למקום העזרה ואף למקום קודש הקודשים, ה' ישמור! יתכן גם שעדין יחשבו שעוסקים במצווה.

מי ידריכם, מי יכוונם, הרבנות הראשית? וכי תינתן לה הסמכות לכך? ובפרט לאחר שכבר קבעתם במעשיכם, העולים בריש גלי, שאין לרבנות הראשית סמכות לפסוק בענייני הר הבית.

הלזה יקרא מורא מקדש??? הרי אין לך חלול ה' גדול מזה!!!

מעניין מאוד מה ישיבו על כך כל אחד מהחותמים על כרוז העלייה להר הבית!!! לא רק בתיאור היותר רחוק עסקינן; אין ספק שכבר עכשיו, לצערנו העמוק - עוברים רבים על מצוות מורא מקדש, ומספרם הולך וגדל. ואם הסחף לעליה ימשך - המצב יחמיר. נכון שישנם יראים המתנהגים כרגע ביראה כראוי, אבל מה עם כל הרבים המצטרפים?!

הנורא מכל הוא, שככל שהתנועה תתגבר, יבואו יותר ויותר אנשים ואף נשים ובחורות, דתיים ומסורתיים שעד היום לא היו עולים! גם רחוקים יותר, שקודם לא עלו, יתעוררו לעשות כן. חלקם בוודאי גם על טבילה לא יקפידו, וגם יעברו את הגבולות; ה' ירחם.

האם תתפלאו, אחרי שקראתם דברי אלה, מדוע כל גדולי ישראל, אמרו כבר הרבה מאד שנים לפני קום מדינת ישראל, ורובם ככולם אומרים כן עד לרגע זה, שאסור בהחלט לעלות בהר ונגוע בקצהו?¹⁷

הקביעה שדווקא עליה להר הבית תפתח שערי שמים, מופרכת מיסודה. העיקר הוא הציפיה בלב שלם והתפילה בכל לב, בכל מקום.

אל נשכח שכבר במשך חמישים שנה מאז מלחמת ששת הימים, יומם ולילה, הכותל מלא באחינו ואחיותינו מכל העדות ומכל המדרגות, מהארץ וכל רחבי תבל. רובם הגדול מתפללים, החל מ"ותיקין" ובמשך כל שעות היום ורוב הלילה. לומדים שם ואומרים תהילים בדביקות, עונים באימה קדיש קדושה וברכו, ומתחברים יחד - כל כנסת ישראל. מאות ירושלמים והשוהים בירושלים מכתתים רגליהם בשבתות ובחגים, ואף ממרחקים עצומים, לתפילה בכותל. רבים מהם משכימים למניני "ותיקין". בימים נוראים מתרוממים לתשובה ולשאיפות קדושות, וביום הכיפורים בעת אמירת סדר העבודה - מבכים מרה את חסרון עבודת הכהן הגדול על הר מרום הרים. בהקפות ימי הסוכות מתעלים בשמחה, במיוחד ביום הושענא רבה ובשמחת תורה. בחג השבועות מתחברים עם נותן התורה ומתאהבים בתורה הקדושה. מבכים בימי האבל את החורבן הנורא.

בשנים האחרונות באים כמליון איש ואשה בימי הסליחות להתעוררות לתשובה ולעורר רחמי שמים. כמספר הזה בערך עולים בימי חול המועד לשמחת הרגל ולהתפלל על השבת העבודה לציון למעלה בהר.

וה' שומע תפילת כל פה משם בתחתית ההר. גם מקום זה, בית תפילה ייקרא, ומשם לא זזה שכינה. אי אפשר להעריך כלל את עצמת הזכות של כלל ישראל בכותל המערבי ומכוחו. וה' הטוב יזכנו בקרוב לעלות למעלה בטהרה גמורה, לעבדו בלבב שלם.

את האנרגיות החיוביות, הדוחפות לעליה בהר, יש לכוון לאפיקים דומים, אך בלי לעלות.

להביע בפה ובכתב זעקה גדולה ומרה, בכל מקום בארץ ובעולם, על הבזיון הנורא שבהר הבית.

לערוך כינוסים וימי עיון בענייני הר הבית.

---

17. כבר לפני שנים רבות שמעתי מגדולים רבים, בהם מורי אחי רבי יעקב כ"ץ שליט"א, שהמדד ל"אדם גדול" או "גדול הדור", הינו ראייה לטווח ארוך, כמובן, בנוסף לעמל וידע בתורה וצדקות יתירה.

להרבות לעסוק, הן ביחיד ובין בציבור, בתורת הקרבנות, ובזה נחשב בעיני ה' כאילו עסקנו בהקרבתם (מנחות ק', א).

לקבוע עצרות תפילות ואמירת תהילים, יחודיים לנושא זה. לשתול בתכניות הלימודים בכל מוסדות החינוך את ענייני הקודש והמקדש. לעורר בקרב התלמידים והתלמידות את הציפיה לישועה ולגילוי שכינה בקרוב, ולחנך לתחושה העמוקה - "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות בית השם" - לראות פני שכינה במהרה.

נתחזק בציפיה לישועה שלמה בקרוב. נתפלל לבנין בית המקדש והשבת העבודה - משוש כל הארץ, לחזרת סנהדרין למקומה - משם תצא הוראה אחת לכל ישראל. ונזכה לעבוד את ה' בשמחה בעליה לרגל ובכל ימות השנה בעיר שחוברה לה יחדיו.

וְהַשְׁמוּתִי אֶת מִקְדָּשִׁיכֶם - קְדוּשַׁתוֹ אֶף כְּשֶׁהוּא שׁוֹמֵמִין

עליה להר הבית בזמן הזה

הרב צבי קוסטינר

ראש ישיבת מדברה כעדן, מצפה רמון

לפני כמה מאות שנים זיכנו ד' יתברך להתחיל ולשוב לציון ולחונן עפרה, ומאז התעוררה השאלה האם מותרים אנו לשוב ולעלות אל הר ד' העומד בשיממונו. בכדי לענות על שאלה זאת יש לברר את דיני ההרחקה מהר הבית, את תוקפם כיום, ואת מיקום שטח הר הבית המקודש בתוך מתחם הר הבית כיום.

חילוק קדושת המקומות בהר הבית

בשעת חניית ישראל במדבר, מחנה היה מחולק לשלושה מחנות: "מחנה שכינה", "מחנה לוי" ו"מחנה ישראל".

מהתורה אדם מצורע אסור בכניסה לכל המחנות, ואם נכנס עובר בלא תעשה ולוקה. זב, בעל קרי ויולדת, מותרים בכניסה למחנה ישראל ואסורים בכניסה למחנות לוי ושכינה, ואם נכנסו עוברים בלא תעשה ולוקים. **טמא מת** מותר בכניסה למחנה ישראל ולמחנה לוי, אך אסור בכניסה למחנה שכינה, ואם נכנס **חייב כרת**.

הכניסה למחנה לוי מותרת לאדם מישראל רק תוך הקפדה על דיני "מורא מקדש", דהיינו¹⁸ שלא יכנס במקלו או במנעל שברגליו או באפונדתו או באבק שעל רגליו או במעות הצרורות בסדינו, ושכניסתו תהיה רק לצורך מצוה. הכניסה לקדושת מחנה שכינה מותרת רק לכהנים בשעת עבודה, וכהן הנכנס שלא בשעת עבודה עובר בלא תעשה ולוקה. הכניסה לקודש הקודשים אסורה לכל אדם, מלבד לכהן הגדול ביום הכיפורים, והנכנס לשם באיסור חייב מיתה בידי שמים.

בשעה שבית המקדש היה קיים, חלוקת שלושת המחנות עמדה בעינה - "מחנה ישראל" היה השטח שבתוך חומות ירושלים, "מחנה לוי" היה השטח שבתוך חומות הר הבית, ו"מחנה שכינה" היה השטח שבתוך חומות העזרה (עזרת כהנים ועזרת ישראל). אומנם בבית המקדש נוספה עזרת הנשים מזרחית לעזרה, וכן נוסף

18. רמב"ם הלכות בית הבחירה ז, ב

החיל שהקיף את חומות העזרה. עזרת הנשים והחיל היו בשטח "מחנה לוויה", אך רבנן גזרו ש"טבול יום" אסור בכניסה לעזרת נשים, ושנוכרים, טמאי מת ובועלי נדות אסורים בכניסה לכל שטח החיל.

קדושת המקדש וחצרותיו קיימת גם היום

בסוגיות רבות בבבלי, בירושלמי ובתוספתא נחלקו תנאים ואמוראים האם הקדושה הראשונה של ירושלים והמקדש, שקידשו דוד ושלמה, קידשה לשעתה בלבד או גם לעתיד לבא. למחלוקת זו יש חשיבות מכרעת לעניינינו, משום שאם הלכה כמאן דאמר שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא, הרי שאף בזמן הזה, כל האיסורים בנוגע לכניסה להר הבית בעינם עומדים.

רובם המוחלט של הראשונים פסקו שלעניין קדושת ירושלים ובית המקדש, קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא, והלכך אף בזמן הזה כל האיסורים בנוגע לכניסה להר הבית בעינם עומדים. כך הובא במקומות רבים בתוספות ובתוספות הרא"ש, שיש חילוק בין קדושת ארץ ישראל לקדושת ירושלים והמקדש, שקדושת ארץ ישראל קידשה רק לשעתה, וקדושת ירושלים והמקדש קדשו לשעתן ולעתיד לבא. וכך פסקו הרמב"ם, התרומה, סמ"ג, ספר החינוך וראשונים נוספים.

חלק על כך הראב"ד, שכתב על דברי הרמב"ם כי הקביעה שקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולעתיד לבא "סברת עצמו היא זו ולא ידעתי מאין לו", והביא הראב"ד שתי הוכחות לכך שקדושה ראשונה קדשה רק לשעתה, ובטלה לאחר החורבן. אלא שעל דברי הראב"ד ש"סברת עצמו היא זו ולא ידעתי מאין לו" השיב הכסף משנה שמוכח מפשטות הסוגיות שאכן נפסק להלכה שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא.

הרא"ה במשפט כהן (סימן צו) האריך להביא ראיות רבות ממשנה, תוספתא, בבלי, ירושלמי ומדרש, שנפסק להלכה שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא. כמו כן, על הוכחות הראב"ד שקדושה ראשונה קדשה רק לשעתה השיבו האחרונים ודחו את שיטתו.

יתר על כן, הרא"ה האריך להוכיח במשפט כהן שאף על פי שסובר הראב"ד שמכיון שקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא אין כיום איסור כרת בכניסה בטומאה לעזרה, אין הראב"ד יכול לחלוק על דברי חז"ל: "והשמותי את מקדשיכם - אף על פי ששוממין בקדושתן הן עומדים", ולכן מוכרחים לומר שגם הראב"ד סובר שקדושת המקדש עומדת גם בחורבנו, אלא שפקיעת קדושתו הראשונה חלה רק בנוגע לאיסור כרת, אבל איסורי הלאווים והעשים של קדושת מחנות, קיימים

גם בחורבן הבית מדאורייתא, או לכל הפחות מדרבנן. בדרכו זו של הראי"ה וכיוצא בה הלכו עוד אחרונים רבים, לפניו ולאחריו.

להלכה פסקו המג"א, הגר"א והמשנה ברורה כרובם המוחלט של הפוסקים שקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא, והלכך כל איסורי ביאת מקדש, חובת מורא מקדש, ואיסור כרת במחנה שכינה קיימים גם בזמן הזה. כיוון שהיום אין לנו אפר פרה אדומה וכולנו בחזקת טמאי מתים, נמצא שכל הנכנס בזמן הזה לעזרה מסתכן בחיוב כרת, שאין אדם יודע היכן בדיוק היה המקדש והיכן העזרות והחיל. ובשל כך נהגו ישראל מדורי דורות לאסור כל כניסה לשטח הר הבית.

יש מן האחרונים שניסו להוכיח שניתן להעריך כיום מהו תחום "הר הבית המקודש" והיכן גבולות המקדש והעזרות בתוך הר הבית, אלא שגם לאחר כל החשבונות והמחקרים, עדיין אין ספק מוציא מידי וודאי. רבות השיטות והחשובים שהועלו ואין אנו יודעים בוודאות גמורה היכן הוא שטח הר הבית המקודש והיכן היה המקדש בתוך שטח הר הבית המקודש, והלכך אסור באיסור חמור לעלות כיום לכל הר הבית.

התקלות מהיתר עליה גורף

אף על פי שיש שטחים בצפון הר הבית ובדרומו שקרוב לוודאי הם תוספת והרחבה של הר הבית המקודש, וממילא אינם קדושים בקדושת "מחנה שכינה" ואף לא בקדושת "מחנה לויה", בכל זאת העלייה להר הבית אסורה מכל וכל, משום שבכניסת יהודים למקומות האסורים הם מתחייבים בכרת, או במיתה בידי שמים, או עוברים בעשה ובלאוויים, מלבד הלכות טהרה וטומאת מקדש החמורות שאין רוב העם זהיר בהן בימינו, ואם נבוא להתיר בימינו את העלייה, לא נוכל ליצור מציאות שיהיה פיקוח על כך שכל מי שעולה יעשה זאת בקדושה ובשמירת כל הלכות טהרה, וכניסתו תהיה רק למקומות שבהם אין כל חשש איסור, ורק לצורך מצווה.

בעוונותינו הרבים ניהול שטח הר הבית מסור לידי השועלים, ואין לרבנות הראשית לישראל שום יכולת שליטה ופיקוח על העולים להר ועל מעשיהם בתוך ההר. אם נתיר את העלייה להר הבית, יהיה זה "משחק באש", זה יאמר בכה וזה יאמר בכה, והמקום שאמור לאחד את לב כל ישראל ייהפך לזירת קרב הלכתי ופוליטי.

יש טוענים שמי שכיום עולה באיסור להר ימשיך לעלות כדרכו גם אם תתיר הרבנות הראשית את העלייה להר הבית, ולא משום שהותרה הכניסה, ואדרבה,

אולי כשיראה רבים ויר"ש עולים בטהרה ונזהרים בגבולות המותרים (לשיטתם) אף הוא יתחזק בדבר. אך אין זו סברה כלל, משום שרבים וטובים מעמך בית ישראל לא נכנסים כיום להר מפני שיודעים הם שהדבר אסור, ואם יותר הדבר, הם לא ידקדקו בפרטי ההלכות לדעת כיצד ולכן בדיוק מותר לעלות, וכשלו חלילה באיסור כרת ובשאר איסורים. אנו איננו צדיקים פרטיים, יש לנו אחריות על כלל ישראל.

גדולי הפוסקים אוסרים את העליה

זהו אחד הטעמים העיקריים שבגללו אסרה הרבנות הראשית לדורותיה את הכניסה להר הבית בזמן הזה - עד ביאת משיח צדקנו. וכך הורו גדולי ישראל הפוסקים, כגון הרב שלמה זלמן אויערבאך, הציץ אליעזר, הראשון לציון מרן הרב מרדכי אליהו, הרב בן ציון אבא שאול, הרב יוסף שלום אלישיב, הראשון לציון הרב עובדיה יוסף, ועוד רבים מגדולי הפוסקים. וכך פסקו רבותינו ראשי ישיבת מרכז הרב: מרן הראי"ה קוק, רבנו הרצ"ה ומרן הרב אברהם שפירא, שרוב תלמידי החכמים הציוניים היום הם תלמידיהם. וכידוע שאג על כך מרן הרב אברהם שפירא בשיחתו האחרונה ביום ירושלים ה'תשס"ז: "פשוט וברור, כי על פי ההלכה, אסור להיכנס לתחומי הר הבית, ולא מפני שאין המקום ברשותינו, אלא מפאת הציווי הגדול והעמוק של 'מורא מקדש', לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שציווה על כך", וכך הורה מרן הרב זצ"ל לחזור על היסוד הזה. וכך הוחלט מאז מקדם על ידי גדולי ישראל, והרבנות הראשית לישראל. ופלא, היאך מעודדים יהודים לעלות להר הבית. אל לנו לשנות כי הוא זה בעניין הלכה זה ממה שנהגו בכל הדורות בנוגע לשמירת קדושת המקום. וכשם שקיבלו שכר על הדרישה, כן יקבלו שכר על הפרישה".

בסוגיות כאלה רשאים להורות רק גדולי הפוסקים

מניין לנו הכח לבא ולערער אחרי גדולי עולם, שאת לחמם אנו אוכלים ומימיהם אנו שותים, שאסרו באיסור חמור את העלייה להר הבית בזמן הזה?! הדבר היסודי שצריך להבין ביחס לשאלת העלייה להר הבית בזמן הזה, הוא ששאלה זאת איננה שאלה פרטית שכל מי שהגיע להוראה יכול להביע בה את דעתו, שאלה זאת היא שאלה חמורה ששייכת ל"הלכות צבור" בהן רק גדולי הדור יכולים לפסוק, ועל כן אין לנו אלא לציית לגדולי הדור שפסקו בתוקף שאסור לעלות להר הבית בזמן הזה. וכבר כתב מרן הרב אברהם שפירא: "רק גדולי תלמידי החכמים שבדור, שכוחם לפסוק בשאלות החמורות בכל חלקי התורה, ופסקיהם מקובלים בישראל, ראויים לפסוק בשאלות אלה הנוגעות לכלל ישראל. כל מי שלא

הגיע למדרגה זאת עליו להימנע מלפסוק בעניינים אלו, ואם בכל זאת מורה הלכה, כבר כתב עליו הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה ה, ד): "רשע שוטה וגם הרוח, ועליו נאמר: 'וְעֲצָמִים כָּל הָרִגְיָה'... אלו התלמידים הקטנים שלא הרבו תורה כראוי, והם מבקשים להתגדל בפני עמי הארץ ובין אנשי עירם, וקופצין ויושבין בראש לדין ולהורות בישראל, הם המרבים המחלוקת והם המחריבים את העולם והמכבין נרה של תורה והמחבלים כרם ה' צבאות, עליהם אמר שלמה בחכמתו: 'אֶחָזוּ לָנוּ שׁוֹעֲלִים שׁוֹעֲלִים קְטָנִים מִחֲבָלִים כְּרָמִים'".

האיסור לעלות אינו משום ויתור לערבים ח"ו

צריך להדגיש, שאיסור העלייה להר הבית אינו נובע מפחד להרגיז את השועלים. אנו אומרים בפה מלא, שכשם שהכניסה ליהודים אסורה, כך גם הכניסה לנוכרים אסורה, שכן נוכרים אסורים בכניסה מהחיל ואילך, והם אף אסורים לדור בירושלים. אנו קוראים לממשלת ישראל להפקיע את השליטה על הסדרים בהר הבית מידי הווקף ולהעבירה לידי הרבנות הראשית לישראל.

הדרך לבניין המקדש

כמו כן יש לדחות בכל תוקף את הטענה שהאוסרים את העלייה להר הבית בדורנו עושים זאת 'מתוך השתייכות לדור הגלות, מתוך נפש שפלה ומתוך רפיון ידיים בצפייה לבניין אריאל'. נפשנו נפש גאולית היא, ומצפים אנו ומייחלים בכל תוקף לבניין אריאל ולחידוש הקורבנות, ובלימוד תורתנו ובהפצתה אנו מכשירים את הדרך לכך. אדרבא, רואים אנו עין בעין כי העלייה להר הבית בזמן הזה, אינה תורמת דבר לבניין אריאל, אלא רק הורסת ומחריבה את חומות הקדושה. לא פריצת החומות תקרב את המקדש, אלא דווקא גודל הצפייה וההתבוננות על מצב הדור ודרך תיקונו.

עלינו להכיר במצב הדור ולהבין שרבה העזובה ומתוך כך לשנס מותניים ולקחת אחריות על בניין התורה בעם ישראל, ולהגדיל תורה ולהרבות אמונה בתוכנו, ומתוכנו להפיץ את אור התורה ואהבת החסד בכל מרחבי ארצנו, מתוך גודל ההבנה ש"כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים לְמוֹדֵי ד'" - כל עם ישראל שייך ללימוד התורה.

נאמר בתורה בפרשיות המשכן: "וַעֲשׂוּ אֹרֹן", ואמרו חז"ל במדרש: "מפני מה בכל הכלים האלה כתיב 'ועשית', ובארון כתיב 'ועשו' ארון? אמר רבי יהודה ב"ר שלום: אמר לו הקדוש ברוך הוא: יבאו הכל ויעסקו בארון כדי שיזכו כולם לתורה". כך מלמדת אותנו התורה: "נִהְלַתְּ בְּעֶזְךָ אֶל נֹה קִדְשֶׁךָ" ואמרו חז"ל: "אין עוז אלא תורה", רק מתוך עוזה של תורה נזכה לבניין נווה קדשנו. במהרה בימינו אמן.

תמיכה בארגון "מורא מקדש"

באנו בזאת לחזק את ידי ארגון 'מורא מקדש', הפועל למען שמירה על קדושת הר-הבית, ודואג שלא יהרסו העם לעלות אל הר ד' (במצבנו כיום) חלילה.

מצוה רבה לתרום להם, וזכות מצוה חשובה זו של מורא מקדש תעמוד לכל איש אשר ידבנו ליבו. ויזכו לראות בבנין ביהמ"ק על מכונו במהרה בימינו.

ובאנו על החתום: (לפי סדר הא-ב)

הרב אביגדור נבנצאל	הרב אברהם יצחק כלאב	הרב ברוך וידר
רב העיר העתיקה	אב"ד ירושלים תובב"א	ראש ישיבת הכותל
בירושלים תובב"א		
הרב זלמן נחמיה גולדברג	הרב ישעיהו מייטלס	הרב מיכה הלוי
ירושלים	רב העיר נהריה	רב העיר פתח-תקוה
הרב מרדכי נגארי	הרב עמיאל שטרנברג	הרב שלמה אבינר
רב העיר מעלה אדומים	ראש ישיבת הר-המור	ראש ישיבת עטרת ירושלים
		ורב הישוב בית אל

ארגון "מורא מקדש" הוקם ע"י אנשי תורה ואמונה, השואפים להביא לידי ביטוי והעצמה את דעת התורה הפשוטה, הברורה והמקובלת בדבר היחס הנכון אל מקום המקדש והר בית ד'.

הארגון פועל לחזק ולבסס את ההבנה הישרה והמסורה לנו על ידי גדולי ישראל לאורך הדורות, והרבנות הראשית לדורותיה, כי הקשר האמיתי להדום רגליו והר קדשו של ד' אלקינו נוצר לא באמצעות פריצת גבולות קדושת הר הבית, אלא באמצעות בניית יחס של יראת רוממות כלפיו.

לפרטים ולתרומות:

053-2418479 | Moramikdash.org.il | lemoramikdash@gmail.com

חשבון בנק: בנק 20, סניף 439, מס' חשבון 224880

בהעברה בנקאית יש לציין: "עבור מורא-מקדש"